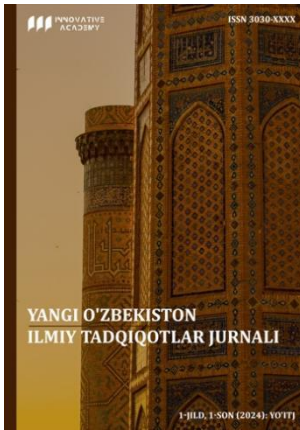

RAQAMLI BOSHQARUV TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MUVOFIQLASHTIRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISH

Ibroximjonova Ruxshona Baxromjon qizi

Andijon davlat universiteti Menejment yo'nalishi 2-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21772283>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 12-iyul 2026 yil
Ma'qullandi: 15-iyul 2026 yil
Nashr qilindi: 31-iyul 2026 yil

KEY WORDS

raqamli boshqaruv,
muvofiqlashtirish tizimi, ta'lim
menejmenti, raqamli
transformatsiya, elektron
boshqaruv, sun'iy intellekt, Big
Data, bulutli texnologiyalar,
axborot-kommunikatsiya
texnologiyalari, boshqaruv
samaradorligi, raqamli
platforma, innovatsion
boshqaruv.

ABSTRACT

Mazkur maqolada raqamli boshqaruv texnologiyalari asosida ta'lim tizimida muvofiqlashtirish funksiyasini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilingan. Raqamli transformatsiya sharoitida boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish, axborot almashinuvini tezkor tashkil etish, qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirish hamda ta'lim muassasalari faoliyatini yagona raqamli platformalar orqali muvofiqlashtirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va elektron boshqaruv tizimlaridan foydalanish orqali ta'lim menejmentining samaradorligini oshirish imkoniyatlari asoslab berilgan.

Kirish:

Bugungi kunda dunyoda raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi barcha sohalar qatori ta'lim tizimida ham boshqaruv mexanizmlarini tubdan takomillashtirishni taqozo etmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va elektron boshqaruv tizimlarining jadal rivojlanishi boshqaruv faoliyatini yanada samarali tashkil etish, qarorlar qabul qilish sifatini oshirish hamda ta'lim muassasalari faoliyatini muvofiqlashtirishning zamonaviy usullarini shakllantirmoqda. Shu bois raqamli boshqaruv texnologiyalarini muvofiqlashtirish tizimiga tatbiq etish ta'lim menejmentining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Ta'lim tizimida muvofiqlashtirish funksiyasi boshqaruvning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u turli darajadagi boshqaruv subyektlari, ta'lim muassasalari hamda manfaatdor tomonlar o'rtasida o'zaro hamkorlikni ta'minlash, resurslardan oqilona foydalanish va strategik maqsadlarga erishishga xizmat qiladi. Biroq an'anaviy boshqaruv usullarida axborot almashinuvining sustligi, ma'lumotlarning tarqoqligi, takroriy jarayonlar va tezkor tahlil imkoniyatlarining cheklanganligi muvofiqlashtirish samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etishda raqamli boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Raqamli boshqaruv texnologiyalari asosida shakllantirilgan muvofiqlashtirish tizimi boshqaruv jarayonlarining shaffofligini, tezkorligini va aniqligini ta'minlash bilan birga, real vaqt rejimida monitoring olib borish, tahliliy ma'lumotlarni qayta ishlash, prognozlash hamda

boshqaruv qarorlarini ilmiy asosda qabul qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu esa ta'lim sifatini oshirish, boshqaruv xarajatlarini kamaytirish va ta'lim tizimining raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy sharoitda davlat boshqaruvi, iqtisodiyot va yirik korporativ tarmoqlarda qarorlar qabul qilish tezligi hamda aniqligi raqobatbardoshlikning asosiy omiliga aylandi. Axborot oqimining keskin ortishi, jarayonlarning murakkablashuvi va resurslarni optimallashtirish zarurati an'anaviy boshqaruv usullaridan raqamli boshqaruv texnologiyalariga o'tishni taqozo etmoqda. Turli bo'g'inlar, idoralar va tarkibiy bo'linmalar o'rtasidagi faoliyatni yagona maqsad sari yo'naltirish uchun markazlashgan va intellektual muvofiqlashtirish tizimini rivojlantirish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir.

O'zbekistonda davlat mulkini xususiylashtirish, mulkiy munosabatlarni tartibga solish hamda xususiy mulk daxlsizligini kafolatlash borasida ko'plab islohotlar amalga oshirilmoqda. Shu jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28- yanvardagi PF-60-sonli "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi farmonida mulkiy huquqlarning daxlsizligini ishonchli himoya qilish hamda davlat organlarining mulkiy munosabatlarga noqonuniy aralashuvini cheklash ustuvor maqsad sifatida belgilab berilgan[1]. Xalqaro amaliyotda raqamli korporativ boshqaruv modellarini rivojlantirishda OECD korporativ boshqaruv tamoyillari, ISO standartlari, shuningdek Xalqaro moliyaviy korporatsiya (IFC) va Jahon banki kabi tashkilotlarning tavsiyalari muhim nazariy-metodologik asos sifatida xizmat qiladi. Ushbu standartlar korporativ boshqaruv tizimini raqamlashtirish orqali shaffoflikni ta'minlash, elektron ovoz berish tizimlarini joriy etish hamda blokcheyn va sun'iy intellekt kabi texnologiyalarni korporativ jarayonlarga integratsiya qilishda asosiy mezon hisoblanadi. O'zbekistonda so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar korporativ boshqaruvni xalqaro standartlarga moslashtirishga, aksiyadorlar huquqlarini kengaytirishga va axborot texnologiyalarini joriy etishga yo'naltirilgan. Biroq amaliyotda raqamli korporativ boshqaruv modellarini to'liq tatbiq etishda huquqiy bazaning yetarlicha takomillashmaganligi, axborot xavfsizligi masalalari, kadrlar salohiyati va infratuzilmaning rivojlanmaganligi kabi muammolar mavjud. Shu bois, ushbu tadqiqotda raqamli korporativ boshqaruv modellarini takomillashtirishning nazariy asoslari, xalqaro standartlar va milliy amaliyot tahlili asosida samarali yo'llar ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratilgan. Maqola doirasida blokcheyn texnologiyasi, elektron ovoz berish, sun'iy intellekt va Big Data yechimlarining aksiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruviga ta'siri o'rganiladi hamda amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili:

H.A. Khudoykulov va A.V. Sherovning fikriga ko'ra, raqamli innovatsiyalardan foydalangan korxonalar "raqamli mavzuda orqada qolgan"lardan sezilarli darajada muvaffaqiyatliroq bo'lmoqda. Ularning tadqiqotida "yangi" iqtisodiyotning korxonalarni boshqarish samaradorligini oshirishdagi roli yuqori ekanligi, shuningdek raqamlashtirish vositalari yordamida jarayonlarni mantiqiy anglash va raqamli ifoda etish orqali transformatsiya qilish maqsadga muvofiqligi aniqlangan. A.Yu. Dzardanov va boshqalar aksiyadorlik mulkini boshqarishni optimallashtirish, korporativ boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish, shu jumladan davlat ulushiga ega kompaniyalarda avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish masalalarini o'rganishgan. Ularning tadqiqotida davlat ulushiga ega aksiyadorlik mulkini boshqarishda optimallashtirish va avtomatlashtirish zarurati asoslangan. S.B. Makhmudov va M.G. Umarchodjaevning fikriga ko'ra, korporativ boshqaruv qaror qabul qilish jarayonlarining shaffofligi, samaradorligi hamda biznes va milliy iqtisodiy maqsadlar bilan uyg'unligini ta'minlaydi. Davlatga tegishli yoki qisman davlat ulushiga ega aksiyadorlik jamiyatlarida zamonaviy boshqaruv amaliyoti jamoat aksiyadorlari, xususiy investorlar va davlat manfaatlarini muvofiqlashtirish, shuningdek hisobotdorlik va professionallikni rag'batlantirishga xizmat qiladi.

Tahlil natijalari:

Tadqiqot jarayonida raqamli menejment texnologiyalarining ta'lim sifatini boshqarish tizimiga ta'siri tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini raqamlashtirish ta'lim sifatini nazorat qilish, monitoring qilish va baholash samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, raqamli platformalar asosida shakllanadigan ma'lumotlar boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlarining tezkorligi va aniqligini ta'minlaydi. Tadqiqot davomida ta'lim sifatini boshqarishda qo'llanilayotgan asosiy raqamli menejment vositalari (LMS, elektron reyting tizimlari, monitoring platformalari) tahlil qilindi. Natijalarga ko'ra, raqamli texnologiyalar joriy etilgan ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini rejalashtirish, nazorat qilish va baholash jarayonlari tizimli va shaffof shaklda amalga oshirilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli boshqaruv texnologiyalarini ta'lim tizimiga izchil joriy etish muvofiqlashtirish funksiyasining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli platformalar, elektron hujjat aylanishi, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data) va bulutli texnologiyalar boshqaruv jarayonlarini tezkor, shaffof va natijador tashkil etishga xizmat qiladi. Bunday texnologiyalar ta'lim muassasalari, davlat organlari hamda xususiy sektor o'rtasidagi axborot almashinuvini takomillashtirib, boshqaruv qarorlarini aniq ma'lumotlarga asoslangan holda qabul qilish imkonini yaratadi.

Shu bilan birga, raqamli boshqaruvni samarali rivojlantirish faqat texnik infratuzilmani yaratish bilan cheklanmaydi. Buning uchun boshqaruvning normativ-huquqiy bazasini takomillashtirish, yagona axborot tizimlarini integratsiyalash, kiberxavfsizlikni ta'minlash hamda rahbar va mutaxassislarining raqamli kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish zarur. Ayniqsa, davlat-xususiy sheriklik asosida zamonaviy raqamli yechimlarni joriy etish ta'lim menejmentining innovatsion rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli boshqaruv texnologiyalari asosida muvofiqlashtirish tizimini rivojlantirish ta'lim tizimining boshqaruv sifati, resurslardan oqilona foydalanish, xizmatlar sifatini oshirish va strategik maqsadlarga erishishning muhim omili hisoblanadi. Kelgusida sun'iy intellekt, prognozli tahlil (Predictive Analytics) va integratsiyalashgan raqamli ekotizimlardan foydalanish muvofiqlashtirish funksiyasining samaradorligini yanada oshirishga, ta'lim tizimining raqobatbardoshligi va barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida.
2. R. Ishmuhamedov. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. N. Muslimov, Q. Abdullayeva. Kasbiy ta'lim pedagogikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. Tony Bates. Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning. 3rd ed. Vancouver: BCcampus, 2022.